

Folkbildningsrådet

Dnr 80, 2010, 07
2010-05-31

*Kulturdepartementet
103 33 Stockholm*

Remissvar SOU 2010:11 Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet

Folkbildningsrådet översänder här synpunkter på rubricerat betänkande.

Sammanfattning

- En portföljmodell får inte leda till en försvagad nationell kulturpolitik.
- Slå vakt om folkbildningen som en självständig kraft för kulturverksamhet i hela landet.
- Ett nationellt samverkansråd bör förutom Folkbildningsrådet inkludera företrädare för civilsamhällets organisationer.
- En regional samverkansmodell förutsätter att det i länen finns goda kontakter med det civila samhället. Studieförbund och folkhögskolor bör spela en central roll i dialogen.
- Offentliga regionala företrädare måste ha kompetens ifråga om principerna för det statliga stödet till folkbildningen och om folkbildningsverksamheten i länet.
- Den ideella sektorns bredd och kompetens måste tas tillvara i arbetet med kulturplanerna. Dialogerna bör genomföras i sådana former att detta blir möjligt.
- Företrädare för studieförbund, folkhögskolor och det civila samhället bör vara delaktiga i uppföljning, utvärdering och analys av den nya modellen.

Utgångspunkter för statens framtida stöd till regional kulturverksamhet (avsnitt 4)

Folkbildningsrådet framförde i remissvaret på Kulturutredningens betänkande att det bör finnas nationella mål med kulturpolitiken. Ändamålet med statsbidraget till regional kulturverksamhet anges i förslaget vara att säkerställa ett varierat regionalt kulturutbud som är präglad av mångfald och kvalitet samt är tillgängligt för alla. Landstingen eller motsvarande organ som fördelar statsbidrag till kulturverksamhet ska löpande följa utvecklingen i länet både i förhållande till de nationella målen och till de regionala. Användningen av medlen ska årligen rapporteras till Statens kulturråd.

Folkbildningsrådet anser i likhet med utredningen att riksdagens och regeringens övergripande mål ska vara styrande för användningen av och fördelningen av de statliga medlen till regional kulturverksamhet.

I svaret på Kulturutredningens betänkande betonade Folkbildningsrådet att en portföljmodell inte får leda till en försvagad nationell kulturpolitik. Vi vill åter understryka den ståndpunkten när modellen nu ska sjasättas.

Folkbildningen en självständig kraft för kulturverksamhet i hela landet

Kultursamverkansutredningen har inte behandlat frågan om folkbildningens roll för det regionala och lokala kulturlivet eftersom detta ligger utanför Kulturdepartementets ansvarsområde. Man konstaterar endast att många påtalat den stora betydelse studieförbundens verksamhet har för kulturverksamheten runt om i landet.

I den senaste folkbildningspropositionen framhålls att folkbildningen i hög grad bidrar till att bredda kulturintresset samt att öka delaktigheten i kulturlivet och främja människors kulturupplevelser och eget skapande. Studieförbund och folkhögskolor bidrar till att målen för den nationella kulturpolitiken uppnås. De verksamhetsformer som främst förekommer på kulturområdet är studiecirklar, folkhögskolekurser och kulturarrangemang. En styrka hos folkbildningen är den stora geografiska spridningen, där folkhögskolor och studieförbund ofta är de enda aktörerna på en ort som anordnar kulturevenemang.

Studieförbund och folkhögskolor mottar statsbidrag för sin verksamhet inom ramen för ett eget system. Statens stöd till folkbildningen regleras i särskild förordning (1991:977), senast reviderad 2006 efter att alla riksdagspartier ställt sig bakom den folkbildningsproposition som då lades fram. En enhällig riksdag står därmed bakom principerna för statsbidraget. Riksdagen beslutade också att höja folkbildningsanslaget.

Den statliga finansieringen utgör merparten av det samlade offentliga stödet till folkbildningsverksamheten. Statens andel av det samlade offentliga stödet till folkbildningen har ökat under de senaste decennierna. Detta gäller särskilt för studieförbunden. För studieförbundens del utgjorde kommunbidragen under 2009 23 procent av statsbidraget och bidragen från landsting/regioner 18 procent av statsbidraget. Motsvarande siffror för 1991 var 55 procent respektive 27 procent.

En grundläggande princip för stödet till folkbildningen är att studieförbund och folkhögskolor självständigt beslutar om och utformar sin verksamhet med utgångspunkt i den egna värdegrunden. Ett långtgående deltagarinflytande är kännetecknande för verksamheten. Det ligger i folkbildningens idé att verksamheten i hög grad formas av deltagarna själva. Detta är viktiga utgångspunkter att beakta när det handlar om samverkan inom kulturområdet.

En ny modell för kultursamverkan (avsnitt 5)

Folkbildningsrådet stöder förslaget att Statens kulturråd får i uppdrag att inrätta ett samverkansråd som består av representanter för de statliga myndigheter vilkas verksamhetsområden berörs av Kultursamverkansmodellen. Folkbildningsrådet har myndighetsuppgifter inom folkbildningsområdet och

förutsätter att Folkbildningsrådet kommer att erbjudas att ingå i samverkansrådet.

Det är angeläget att företrädare för civilsamhällets organisationer erbjuds att delta i detta forum för information och avstämning på nationell nivå. Folkbildningsrådet föreslår att sammansättningen av samverkansrådet kompletteras så att det även innefattar representanter för den ideella sektorn.

Den pågående dialogen på central och regional nivå kring barn- och ungdomskultur som Kulturdepartementet initierat visar på behovet av synpunkter och perspektiv från aktörer i civilsamhället. Detta behov finns inte bara inom barn- och ungdomskultur utan gäller kulturen och kulturpolitiken i dess helhet.

Samverkan och dialog med det civila samhället (avsnitt 6.1)

Folkbildningsrådet instämmer i utredningens bedömning att kultursamverkanmodellen förutsätter att det i länen finns goda kontakter med det civila samhället, kulturskaparna och andra berörda av de olika kulturverksamheterna. Vi vill därtill lägga till följande förutsättningar.

Folkbildningen bör enligt Folkbildningsrådets mening ha en central roll i de länsvisa dialogerna i kraft av dess omfattning, bredd och kompetens. Det statliga folkbildningsanslaget ingår som bekant inte i de regionala kulturportföljerna. En förutsättning för en framgångsrik samverkan och dialog med studieförbund och folkhögskolor är att det hos offentliga företrädare på den regionala nivån finns god kännedom om principerna för det statliga stödet till folkbildningen samt om det folkbildningsarbete som sker i länet. På så sätt tydliggörs att fördelningen av det statliga folkbildningsanslaget relateras till folkbildningsförordningen och baseras på självständiga beslut i studieförbund och folkhögskolor ifråga om verksamhetens innehåll och utformning, som i sin tur styrs och förändras efter deltagarnas behov, inte utifrån fastlagda långsiktiga planer. På denna grund kan samverkan och dialog utvecklas i länen.

Det är angeläget att landstingen eller motsvarande organ ges ett tydligt ansvar för att samverkan och dialog med civilsamhället kommer till stånd och utformas på ett sådant sätt att den ideella sektorns kompetens och bredd på kulturområdet tas tillvara fullt ut i arbetet med de regionala kulturplanerna. Ett brett deltagande från civilsamhällets organisationer motiveras även av att det kan vara svårt att avgöra vilka organisationer som ska företräda civilsamhällets mångfald. Representanter för civilsamhällets organisationer kan bidra med andra synpunkter och perspektiv än företrädare för offentliga institutioner. För att få till stånd en bred representation från ideella organisationer i arbetet med de regionala kulturplanerna anser Folkbildningsrådet att hinder för deltagande måste undanröjas för de ofta ideellt verksamma i dessa organisationer. Kompensation för merkostnader ska exempelvis kunna erhållas på samma sätt som föreslås för kulturskapare.

Uppföljning, utvärdering och analys (avsnitt 7)

Folkbildningsrådet anser att företrädare för folkbildningen och övriga delar av den ideella sektorn ska erbjudas tillfälle att i lämpliga former bidra med synpunkter i samband med att den nya modellen följs upp, utvärderas och analyseras. Vi delar utredningens uppfattning att erfarenheterna under de första

åren med modellen måste noga tas tillvara och synliggöras, dels som underlag för diskussioner om eventuella förändringar av modellen, dels som kunskap för de län som successivt ska börja tillämpa modellen. Rollen för de ideella organisationerna när det gäller uppföljning, utvärdering och analys är dock inte tydliggjord i förslaget och bör preciseras.

För Folkbildningsrådet

Torsten Friberg
ordförande

Britten Månsson-Wallin
generalsekreterare